

En operativ veileder for fremtiden

Ordstyrer: Lill Veronika Benjaminsen	Referent: Ståle Grimen, Kystverket Tor Eivind Moss, NOFO

Mål med workshop

1. Avklare behovet for en operativ veileder.
2. Samle ideer og drøfte hva som bør være formålet med, og tema i en operativ veileder for kommuner og IUA.
3. Diskutere videre fremdrift.

Bakgrunnsinformasjon (fra bakgrunnsnotatet)

Kommunen/IUA er sentrale aktører i håndteringen av akutt forurensning i strandsonen og på land. Det er essensielt at kommunen/IUA har et oppdatert beredskapsplanverk (inkludert tiltakskort) samt nødvendig utstyr og kompetanse (trening/øvelser) som gjør dem i stand til å løse oppgavene på en tilfredsstillende måte.

Kystverket har utarbeidet en administrativ veileder for kommuner og IUA som dekker de fleste relevante forhold av økonomisk og administrativ karakter. Kystverket er forespurt om å utarbeide en tilsvarende veileder for operative forhold, eks. knyttet til organisasjon og ledelse, prioritering av ressurser, operativ bruk av utstyr inkludert oljevertaktikk, hvordan de tar imot bistand og ressurser mv.

For Kystverket vil hovedformålet med en operativ veileder være å gjøre IUA sin kompetanse og handlingskraft forutsigbar for Kystverket, samt at IUA vet hva staten forventer av dem ved en forurensningshendelse.

Veilederen vil også være et viktig dokument i beskrivelse av kystverkets forventinger i utøvelse av samordningsansvar mot andre beredskapsaktører innenfor forurensningshåndtering. Dette gjelder uavhengig av om det er en kommunal aksjon ledet av kommunen eller IUA eller om det er en aksjon ledet av Kystverket.

Videre vil veilederen sette en felles standard for operative forhold tilpasset akutte forurensningshendelser, slik at ulike aktører kan jobbe godt og sømløst sammen. En operativ veileder vil også tydeliggjøre mellomfasen mellom en kommunal aksjon og en aksjon ledet av staten.

En veileder som samler all operativ informasjon til kommuner og IUA vil kunne lette kommunens og IUA sitt arbeid i å ha oversikt over hva Kystverket forventer av dem, samt sammenstilt operativ informasjon. Nyansatte kan komme lettere inn i faget. Det vil også gi mindre risiko for at det er informasjon de ikke får tilgang til ved at de for eksempel ikke kjenner til de ulike veilederne.

En operativ veileder vil kunne bidra til en mer enhetlig håndtering fra IUAs side, uavhengig av region, samt lette bistand mellom ulike kommuner og IUA. En operativ veileder vil også kunne danne et utgangspunkt for opplæring til alle relevante aktører inkludert brannvesen, i akutt forurensning, og vil kunne sikre at Brann- og redningsskolens opplæring er i tråd med Kystverket intensjoner.

Spørsmål og diskusjon

Spørsmål 1: Hva mener du er det viktigste vi skal oppnå med en operativ veileder for kommuner og IUA? Hvilket behov skal dekkes? Viktig spørsmål, hva er meningen med arbeidet. Er det et behov, eller er det kun noe som Kystverket er opptatt av?

Det var enighet i gruppen om at det er behov for en veileder. En operativ veileder kan støtte kommuner og IUA i vurdering og kategorisering av hendelsestyper og håndtering av forskjellige typer hendelser. Veilederen kan bidra til å avklare grensesnitt mellom brannvesen og øvrig kommunal beredskap og kommunale ressurser inn i en aksjon. En operativ veileder vil virke inn på utforming av IUA sin beredskapsplan, og også få på plass gode prosedyrer for samvirke mellom staber, inkludert møteplan og maler for ordrer og informasjonsutveksling.

Spørsmål 2: Hva er de viktigste temaer for en operativ veileder for kommuner og IUA? Hva bør den avgrenses mot?

En operativ veileder vil kunne hjelpe strategisk og operasjonell ledelse å vite hva som utføres på taktisk nivå. Veilederen må kunne være en håndbok for dem som ikke arbeider med denne typen beredskap til daglig. Veilederen må ikke være en gjentakelse av andre veiledere (eks. ELS-veilederen) eller håndbøker. Målet er å skape forutsigbarhet i en aksjon, og å beskrive prosessen i en operasjon.

Gruppen diskuterte ulike tema for veilederen, og deltagerne ble utfordret på å prioritere fem av dem. Basert på dette laget vi en liste over de viktigste tema i en veileder:

- Innringing av havarist
- Oljevertaktikk
- Prøvetaking
- HMS
- Strandrenseoperasjoner
- Hvordan man skal utføre oppgaver
- Hvordan organisere IUA
- Hva forventer Kystverket å møte – unngå å lage 32 «forskjellige» IUA
- Gangen og hjulet i en operasjon
- Avklare hva som er forventet produksjon i forkant av møter med Kystverket/operatør
- Felles situasjonsbilde
- Hva er handlingsrommet i en statlig og i en operatørstyrt aksjon
- Bidra med basiskunnskap
- Ikke istedenfor – men i tillegg til håndbøker
- Dokument/planmaler
- Avklare hva strategisk nivå forventer av operasjonelt nivå
- Rammebetingelser og prinsipper – roller og ansvar

- Hvilke aktører som bidrar – aktørkart
- Mediehåndtering
- Overgang til normalisering
- Ledelse og ICS
- Endringsledelse
- Veilederen bør også svare ut mønster for læring, erfaring og evaluering
- Beskrive samhandling mellom nivåene
- Gi forutsigbarhet for eksterne etater som skal støtte oss – for eksempel Sivilforsvaret
- Sette en felles standard – at alle trener etter den samme lesten

Spørsmål 3: Hvordan struktur og systematikk mener du at en operativ veileder for kommuner og IUA bør ha?

Gruppen diskuterte bredt, og var enig i at veilederen burde ha en faseoppbygging, altså en beskrivelse av aksjonen fra A til Å, og også kanskje en nivåinndeling, selv om fokuset bør være fra et stabs-ståsted.

Det var et forslag om at veilederen deles inn i tre deler, hvorav første del er administrasjon og ledelse, del to er drift og taktisk nivå, mens del tre er normalisering og læring/evaluering.

Det er viktig at veilederen er enkel og oversiktlig. Det bør være med praktiske beskrivelser, og inneholde figurer og eventuelt korte instruksjonsfilmer for digitale versjoner. Den må være innrettet slik at den er relevant både under aksjoner som ledes av Kystverket, av en operatør og av kommuner og IUA.

Det bør etableres et fast mønster for revisjon.

Det bør vurderes om elementer av veilederen bør gjøres tilgjengelig på andre språk, særlig relevant er det på områder hvor vi kan få inn midlertidig tilsatte som ikke snakker norsk.

Veilederen kan være nyttig både i elektronisk og i papirformat. Det ble foreslått å se hen til HMS-permen – oljevern.no, for inspirasjon.

Veilederen kan følge mal for beredskapsplanen slik den er foreslått i (utkast) til ny veileder til forskrift om kommunal beredskap mot akutt forurensning.

Veileder må se hen til læreplan og fagplaner som er under revidering, og kan med fordel gi anbefalinger til kompetanse på forskjellige roller og nivåer: brannkonstabel, utrykningsleder, vakthavende sjef, 110-sentraler. Vi må beskrive en del taktikker, og bruksområder for de forskjellige verktøyene. Veilederen må være styrende for hvordan man utarbeider håndbøker, prosedyrer og undervisningsmateriell fra. Den kan også være grunnlag for korte og lengre filmsnutter mv.

Spørsmål 4: Hvordan kan/bør en operativ veileder ta høyde for at regionene kan bli mye større, ref. DSB sin helhetlige gjennomgang av brann- og redningsområdet?

Det ble innledningsvis presisert at Kystverket verken har tatt stilling til eller vurdert spørsmålet. Spørsmålet er tatt med fordi DSB i sin utredning peker på at man kan vurdere å harmonisere også IUA med 110-distrikt dersom brann-distriktene gjør det.

Det var en klar tilbakemelding om at et mer sømløst samarbeid i regioner bør spille inn på veilederen. Vi må forholde oss til de regionene vi har i dag, men sørge for at det enkelt kan tilpasses. En bør ha i bakhodet at nye, store regioner kan ha store avstander fra stab til innsats. Videre ble det pekt på at 110-sentralen har en større rolle som rådgivere til førstelinjeberedskapen, enn de synes å være tillagt i dag. Dette bør tas høyde for i veilederen, slik at også 110-sentralene kan finne veiledning der.

Spørsmål 5: Hvordan bør en operativ veileder for kommuner og IUA implementeres hos kommuner og IUA? Hvordan skal Kystverket og NOFO jobbe for å bidra til dette?

Det kan være krevende å engasjere kommunene i dette arbeidet. Det kan derfor være viktig å trekke med statsforvalteren. Veilederen kan brukes som støtte for statsforvalterens tilsyn. Veilederen kan gi et mønster med opplæring før verifisering. Det kan være lurt å rulle ut mot de med høyest aktivitetsnivå først, slik at disse kan bidra til å sette standarden og trekke andre med seg.

Spørsmål 6: Innspill til hvordan kan vi legge opp arbeidet videre?

Det bør etableres en redaktørgruppe som jobber frem et utkast som testes ut på en større gruppe. Redaktørgruppen bør være på maksimalt 7-8 personer.

Det er fornuftig både å teste ut enkeltheter ifm. eksempelvis skrivebordsøvelser og ha en bredere høring. Det er viktig å involvere 110-sentralene i arbeidet i løpet av prosessen, og selv om målgruppen er kommuner og IUA så kan det være nyttig å ta en utsjekk med industrivern, prosessanlegg og operatørselskapene. Det er viktig å ha med kommuneansatte (merkantile) i prosessen – tilsvarende kan KS være en nyttig aktør

IUA Lederforum kan være bidragsytere og referansegruppe, og neste års samling for IUA Lederforum kan være en egnet arena for tilbakemelding. IUA Lederforum kan også bidra til å forankre arbeidet i kommunene.

NOFO har også et fagforum som kan være viktige bidragsytere.

Brann- og redningsskolen vil også ha en rolle, i tillegg til andre kompetansemiljø og flere leverandører som kan levere opplæring.

Avklaringer og veien videre

Kystverket tar initiativ til å etablere en redaktørgruppe med et prosjektmandat. Kystverket oppretter en felles teams-kanal som redaktørgruppen kan jobbe i.

Deltakerliste

<i>Navn</i>	Organisasjon
Nicklas Helgstrand	IUA Indre Oslofjord
Anna Carlsson	Midt Norge IUA
Ann Christin Auestad	OFFB
Alf Halsen	IUA Bergen Region
Bente Søndersrød	Kystverket
Wenche Stenvang	Kystverket
Gerd Johanne Isaksen	IUA Vest Finnmark
Trygve Tunes	NOFO
I tillegg var det fire påmeldte som var forhindret fra å møte.	